יוסף (הו"ד כמוס' נד: ד"ה ומיהמ)) (כח) וְכֵן נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז: **מ** פ[פ] הֲנֵי אַרְבָּעָה לָאו דַּוְקָא, דְּהוּא הַדִּין לְמִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כְּגוֹן שֶׁנָּפַל עָלָיו כֹּתֶל, אוֹ נִצּוֹל מִדְּרִיסַת שׁוֹר וּנְגִיחוֹתָיו, אוֹ שֶׁעָמַד עָלָיו בָּעִיר אַרְיֵה לְטוֹרְפוֹ, אוֹ (כט) אִם גַּנָּבִים בָּאוּ לוֹ אִם שׁוֹדְדֵי לַיְלָה וְנִצּוֹל מֵהֶם וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, (ל) כֻּלָּם צְרִיכִים לְבָרֵךְ (יא) הַגּוֹמֵל. [צ]וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין מְבָרְכִין הַגּוֹמֵל (לא) אֶלָּא הֲנֵי אַרְבָּעָה דַּוְקָא, וְטוֹב לְבָרֵךְ (לב) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם (יג) [יב] וּמַלְכוּת:

רכ הֲטָבַת חֲלוֹם וְתַעֲנִיתוֹ. וּבוֹ ב' סְעִיפִים:

א [א]הָרוֹאֶה חֲלוֹם (א) וְנִפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו, (ב) (ג) בְּאַפֵּי תִּלְתָּא דְּרַחֲמוּ (פְּרוּשׁ שֶׁאוֹהֲבִים אוֹתוֹ) לַיֵּה, וְלֵימָא בְּאַפַּיְהוּ חֶלְמָא טָבָא חֶזְאִי, וְלֵימְרוּ אִינְהוּ, טָבָא הוּא (ג) [ב] (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי וְכוּ': **ב** (ג) (ה) [ב]יָפָה

א בְּרָכוֹת נ"ה (ע"ב).
ב שַׁבָּת י"א (ע"א).

בַּאֵר הַיטֵב

צָרִיךְ לְבַקֵּשׁ רַחֲמִים מֵאֲחֵרִים כְּדְאָמַר רָבָא (י) טְרוּקוּ גַּלְּיָ. ט"ז (סק"ה). וְאֵין לְבָרֵךְ עַד שִׁיצֵא מַהֲצָרָה לַגְּמָרֵי, וְכֵן בְּחוֹלֶה עַד שִׁיַּחֲזוֹר לְבֵרְיוֹ לְגַמְרֵי. עֲטֶרֶת זְקֵנִים: **מ** (יא) הַגּוֹמֵל. וּכְשֶׁיּוֹצִיא לַמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס בְּמָקוֹם הַזֶּה כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן רי"ח (ס"ד): (יב) וּמַלְכוּת. וְצָרִיךְ נָהֳגוּ לְבָרֵךְ כָּל מִי שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס, וְכָל שֶׁכֵּן אִם בָּאוּ עָלָיו לִסְטִים וְנִצּוֹל. ט"ז (סק"ז) וּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"י):

א (ג) יִיטִיבֵנוּ. בְּשֶׁחֲרִית. שלה"ה (מס' תענית פ' נר מצוה אות כ). וְיִזְכּוֹר הַחֲלוֹם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשָׁעַת הֲטָבָה. מַהֲרַ"ם (סדר ברכות, הטבת חלום). וּמִי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם קָשֶׁה עַל חֲבֵרוֹ, יִתְעַנֶּה. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' תמד): (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי כו'. יֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָךְ הוּא הַלָּחַשׁ וְאֵין צָרִיךְ לְאָמְרוֹ רַק שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים כְּדַרְכָּךְ כָּל הַלְּחָשִׁים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּצָרִיךְ לוֹמַר טָבָא הוּא וְטָבָא לֶהֱוֵי שָׁבָע פְּעָמִים, לָכֵן אוֹמְרִים טָבָא הוּא וְטָבָא לֶהֱוֵי אַרְבַּע פְּעָמִים, וְאַחַר כָּךְ אוֹמְרִים אוֹתוֹ עִם שָׁבָע וְיִמְנֵין שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְזֶה [יוֹצֵא יָדֵי] שְׁתֵּי הַדֵּעוֹת. רַשַׁ"ל, מַשֶּׁה מִשֶּׁה (סי' שפח), וְכֵן נוֹהֲגִין, מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ב). וּבַ"ח (סי"א) כָּתַב לוֹמַר הַכֹּל שָׁבָע פְּעָמִים. וְאוֹמְרִים לוֹ 'לֵךְ בְּשִׁמְחָה אֱכל לְחָמְךָ' (קהלת ט ז), אֲבָל לֹא יֹאמַר אֱכל בְּשִׁמְחָה לְחָמְךָ, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה הרואה): **ב** (ג) יָפָה תַּעֲנִית. וּחְשׁוּבָה עָמּוֹ. סֵפֶר חֲסִידִים (סי' רכו). מִכָּל מָקוֹם אֵין מְחַיֵּב לְהִתְעַנּוֹת אֶלָּא רְשׁוּת. הַרַשְׁבָּ"א (בתשובה ח"א סי' קלב).

(*) עי' נימוקי הגרי"ב, והגהות בן אריה, שהעירו על ט"ז זה, שלא מחוכר בש"ס ג' ימים, וכן ל' זה דטרוקו גלי. ועי' לקוט שמעוני משלי סוס"י תתקס שמחוכר הלי טרוקו גלי, אבל ג' ימים אינו שם, ולא בברכות נה: ולא בנדרים מ.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

שֶׁל חֻלִּין. או שְׁאָר חֹלִי שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה כְּגוֹן קַדַּחַת שֶׁל כָּל הַגּוּף (שָׁקוֹרִין שוּידערי"ן), כַּמְבאָר בְּסִימָן שכ"ח (סק"כ), וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (ד"ה כגון): (כח) וְכֵן נוֹהֲגִין בְּאַשְׁכְּנַז. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) דְּקָצָת נוֹהֲגִין כְּסִבָּרַת הַמְחַבֵּר, וְכֵן דַּעַת הָאַלְיָה רַבָּה (ס"ק יג) לְדִינָא. וְכֵן כָּתַב בְּמָגֵן גִּבּוֹרִים (אלף המגן ס"ק יד) שֶׁכָּל שֶׁחָלָה כְּכָל גּוּפוֹ שֶׁכִּיּוֹצֵא בָּזֶה מְחַלְּלִין עָלָיו אֶת הַשַּׁבָּת עַל יְדֵי עוֹבְדֵי גִּלּוּלִים, מְבָרֵךְ הַגּוֹמֵל [וְהַבְיָא כֵּן בְּשֵׁם הָרַדְבָּ"ז (סי' אלף א)], וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם כֵּן הַחַיֵּי אָדָם (ח"א כלל סה ס"ו), אַךְ שֶׁכָּתַב שֶׁמִּכָּל מָקוֹם לֹא יְבָרֵךְ אֶלָּא אִם כֵּן נָפַל לַמִּטָּה לֹא פָּחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים. וְעַיֵּן בְּאוּר הַלָּכָה (שם) דְּאִם מַחֲלָתוֹ הוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ סַכָּנָה אֲפִלּוּ בְּפָחוֹת מִשְּׁלֹשָׁה יָמִים נַמִּי צָרִיךְ לְבָרוֹכֵי: **מ** (כט) אִם גַּנָּבִים בָּאוּ לוֹ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְהָיָה קָרוֹב לְסַכָּנָה עַל יָדָם, וּכְדִלְעֵיל בְּסוֹף סִימָן רי"ח: (ל) כֻּלָּם צְרִיכִים וְכוּ'. וְאַף עַל פִּי כֵן כְּשֶׁיּוֹצִיא לַמָּקוֹם שֶׁנַּעֲשָׂה בּוֹ הַנֵּס יְבָרֵךְ גַּם שָׁעָשָׂה לִי נֵס בַּמָּקוֹם הַזֶּה, וְעַיֵּן בְּסִימָן רי"ח סָעִיף ט' שָׁם יֵשׁ פְּלוּגְתָּא אִי יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס כְּשֶׁנִּצּוֹל בְּדֶרֶךְ הַשָּׁבַע [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט)]: (לא) אֶלָּא הֲנֵי אַרְבָּעָה. מְשׁוּם שֶׁמְּצוּיִים בְּיוֹתֵר תִּקְּנוּ עֲלֵיהֶם בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל, מַה שֶּׁאֵין כֵּן אִינָךְ שֶׁאֵינָם שְׁכִיחִים כְּלָל אֵין לְבָרֵךְ עֲלֵיהֶם הַגּוֹמֵל, אֶלָּא בְּהֲנֵי דְּנַעֲשָׂה לָהֶם נֵס יְבָרֵךְ שֶׁעָשָׂה לִי נֵס כְּשֶׁיּוֹצִיא לְאוֹתוֹ מָקוֹם. וּמִי שֶׁהָלַךְ בַּדֶּרֶךְ אֲפִלּוּ שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם סַכָּנָה וּבָאוּ עָלָיו לִסְטִים לְהָרְגוֹ וְנִצּוֹל, (יא) לְכַלַּי עָלְמָא מְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל: (לב) בְּלֹא הַזְכָּרַת שֵׁם וּמַלְכוּת. וְהָאַחֲרוֹנִים כָּתְבוּ דְּהַמִּנְהָג כְּסִבָּרָא רִאשׁוֹנָה, (כ) וְכֵן מִסְתַּבֵּר:

א (א) וְנַפְשׁוֹ עֲגוּמָה עָלָיו. הַיְנוּ (ב) אֲפִלּוּ אֵין בּוֹ מַשְׁמָעוּת לָרַע: (ב) יִיטִיבֵנוּ וְכוּ'. וַאֲפִלּוּ (ג) הֵיכָא שֶׁהוּא מִתְעַנֶּה. וְטוֹב שֶׁיֵּיטִיב בְּשַׁחֲרִית כִּי זְרִיזִין מַקְדִּימִין לְמִצְוָה, אַף אִז לֹא יֹאמְרוּ לוֹ 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה' וְגוֹ' (קהלת ט ז) אִם לֹא כְּשֶׁאֵין מִתְעַנֶּה [פְּרִי מְגַדִּים (א"א סק"ב)]. וְיִזְכּוֹר הַחֲלוֹם בְּמַחֲשַׁבְתּוֹ בְּשָׁעַת הֲטָבָה: (ג) בְּאַפֵּי תִּלְתָּא וְכוּ'. מְצוָה (ג) לְהִמָּצֵא עִם הַשְּׁלֹשָׁה לְהֵיטִיב, מִפְּנֵי שֶׁמְּשַׁמֵּחַ אֶת נַפְשׁוֹ בָּזֶה. וְאַף בְּשַׁבָּת יָכוֹל לְהֵיטִיב חֲלוֹם [אַלְיָה רַבָּה (סק"א)]: (ד) וְטָבָא לֶהֱוֵי וְכוּ'. שָׁבַע זְמָנִין לְגָזְרוּ וְכוּ', לְשׁוֹן זֶה (ד) צָרִיךְ שֶׁיֹּאמְרוּהוּ הָעוֹנִים שֶׁלֹּשׁ פְּעָמִים, וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּיֹאמְרוּהוּ שָׁבַע פְּעָמִים. וּכְסוֹף הַהֲטָבָה (ה) יֹאמְרוּ לוֹ 'לֵךְ אֱכל לַחְמְךָ בְּשִׂמְחָה וּשְׁתֵה בְּלֵב טוֹב' וְגוֹ'. מִי שֶׁחָלַם לוֹ חֲלוֹם קָשֶׁה עַל חֲבֵרוֹ, יִתְעַנֶּה [סֵפֶר חֲסִידִים סִימָן תמ"ד עַיֵּן שָׁם טַעֲמוֹ. וְעוֹד נִרְאֶה דְּלִפְעָמִים מוֹרֶה הַדָּבָר עַל הַחוֹלֵם גּוּפָא, אֶלָּא דְּבַחֲלוֹם אֵין מֵרִאין הַדָּבָר רַק בִּדְמְיוֹן מֶה]: **ב** (ה) יָפָה וְכוּ'.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מ [יב] וּמַלְכוּת. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (סק"ח) שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח), וְהוּא ז"ל כָּתַב וְאָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי מָרָן לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת:
א [ב] וְטָבָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י צֶמַח שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כְּעֵדֶר הַפְּסוּק (קהלת ט ז) 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה לַחְמְךָ' דְּמֵה שֶׁהוּא לְאַכֵּ"ל נֶהְפּוֹ בְּשִׂמְחָה בְּיִשׁ בְּפָסוּק, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל.

בַּאֵר הַיטֵב

א (ו) יִיטִיבֵנוּ. בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח) כָּתַב דְּאֵין לְהַקְדִּים לְהֵיטִיב לְחֲבֵרוֹ לְעוֹלָם, וְכֵן מִשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ד). וְעַיֵּן בְּרָכֵי יוֹסֵף (סק"ח) שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית יְהוּדָה (סי' ח), וְהוּא ז"ל כָּתַב וְאָנוּ אֵין לָנוּ אֶלָּא דִּבְרֵי מָרָן לְבָרֵךְ בְּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת:
א [ב] וְטָבָא. עַיֵּן בְּאֵר הַיטֵב, וּבְבִרְכֵי יוֹסֵף (סק"א) כָּתַב בְּשֵׁם מַהֲרַ"י צֶמַח שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר כְּעֵדֶר הַפְּסוּק (קהלת ט ז) 'לֵךְ אֱכל בְּשִׂמְחָה לַחְמְךָ' דְּמֵה שֶׁהוּא לְאַכֵּ"ל נֶהְפּוֹ בְּשִׂמְחָה בְּיִשׁ בְּפָסוּק, דְּהַיְנוּ רְאשֵׁי תֵּבוֹת אֲבָל.

א (ז) פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"א). וְדַע דְּאִיתָא בְּמָגֵן [בְּרָכוֹת נ"ה (ע"א)] כָּל חֲלוֹם וְלֹא טָוּוּת, עַיֵּן רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה כל חלום). וּבְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה כל) וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (שם ד"ה כל) פָּרְשׁוּ דְּזֶה לְשׁוֹנָם, כָּל חֲלוֹם וְלֹא שֶׁאָדָם רוֹאֶה יֵשׁ לִדְאֹג עָלָיו, חוץ מֵחֲלוֹם שֶׁרָאָה אַחַר הַמִּנְחָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּתַעֲנִית וְנִצְטַעֵר מַחְמַת הַצַּעַר יִרְאֶה חֲלוֹם רָע עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּרַשׁ גַּם כֵּן בָּעֲרוּךְ (ערך טוה), וּמִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד לְכָל הַיָּכֵא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם צַעַר גָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ רוֹאֶה בַּחֲלוֹמוֹ חֲלוֹם רָע שֶׁאֵין לִדְאֹג עָלָיו:

מ (יט) כֵּן מִשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י), וְהַשַּׁעַם דְּאַף לְדַעַת רִאשׁוֹנָה בְּסָעִיף ד' שַׁעֲמָם שֶׁלֹּא בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת דְּשָׁכִיחֵי בֵּיהּ חַיּוֹת וְעוֹת וְלִסְטִים אֲבָל לֹא בִּסְתָם דֶּרֶךְ, וְהָכָא שֶׁפָּגַע בּוֹ לִסְטִים כַּיָּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ: (כ) ט"ז (סק"ז) וְכֵן כָּתַב הַפ"ח (סי' ריח ס"ה) וּלְבוּשׁ וְאַלְיָה רַבָּה (ס"ק טו):

א (ז) פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"א). וְדַע דְּאִיתָא בְּמָגֵן [בְּרָכוֹת נ"ה (ע"א)] כָּל חֲלוֹם וְלֹא טָוּוּת, עַיֵּן רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה כל חלום). וּבְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה כל) וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (שם ד"ה כל) פָּרְשׁוּ דְּזֶה לְשׁוֹנָם, כָּל חֲלוֹם רָע שֶׁאָדָם רוֹאֶה יֵשׁ לִדְאֹג עָלָיו,

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מ (יט) כֵּן מִשְׁמַע מִמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"י), וְהַשַּׁעַם דְּאַף לְדַעַת רִאשׁוֹנָה בְּסָעִיף ד' שַׁעֲמָם שֶׁלֹּא בְּהוֹלְכֵי מִדְבָּרִיּוֹת דְּשָׁכִיחֵי בֵּיהּ חַיּוֹת וְעוֹת וְלִסְטִים אֲבָל לֹא בִּסְתָם דֶּרֶךְ, וְהָכָא שֶׁפָּגַע בּוֹ לִסְטִים כַּיָּלֵי עָלְמָא מוֹדוּ: (כ) ט"ז (סק"ז) וְכֵן כָּתַב הַפ"ח (סי' ריח ס"ה) וּלְבוּשׁ וְאַלְיָה רַבָּה (ס"ק טו):

א (ז) פְּרִי מִגְדִּים (א"א סק"א). וְדַע דְּאִיתָא בְּמָגֵן [בְּרָכוֹת נ"ה (ע"א)] כָּל חֲלוֹם וְלֹא טָוּוּת, עַיֵּן רַשַׁ"י שָׁם (ד"ה כל חלום). וּבְתוֹסְפוֹת רַבֵּנוּ יְהוּדָה (שם ד"ה כל) וּבְתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (שם ד"ה כל) פָּרְשׁוּ דְּזֶה לְשׁוֹנָם, כָּל חֲלוֹם רָע שֶׁאָדָם רוֹאֶה יֵשׁ לִדְאֹג עָלָיו, חוץ מֵחֲלוֹם שֶׁרָאָה אַחַר הַמִּנְחָה לְפִי שֶׁיֵּשׁ בְּתַעֲנִית וְנִצְטַעֵר מַחְמַת הַצַּעַר יִרְאֶה חֲלוֹם רָע עַיֵּן שָׁם, וְכֵן פָּרַשׁ גַּם כֵּן בָּעֲרוּךְ (ערך טוה), וּמִזֶּה יֵשׁ לִלְמֹד לְכָל הַיָּכֵא שֶׁיֵּשׁ לְאָדָם צַעַר גָּדוֹל וְאַחַר כָּךְ רוֹאֶה בַּחֲלוֹמוֹ חֲלוֹם רָע שֶׁאֵין לִדְאֹג עָלָיו: (כ) כֵּן מַשְׁמַע בְּאַחֲרוֹנִים: (ג) אַלְיָה רַבָּה (סק"כ): (ד) וְכֵן הִסְכִּים בְּתוֹסְפֵי הָרֹא"ש (נה: ד"ה שבע) וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת (שם ד"ה ייטיבנו) דְּמֵה דְּאִיתָא בְּגְמָרָא (שם) שֶׁבַע זְמָנִין וְכוּ' הוּא לַחַשׁ בְּעַלְמָא, וְלֹא שֶׁיֹּאמְרוּ הֵם שֶׁבַע פְּעָמִים: (ה) אַלְיָה רַבָּה (שם) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים, וְהֵיינוּ כְּשֶׁמְּטִיבִין לוֹ בְּצִבּוּרִית אוֹ אַף בְּשַׁחֲרִית וּכְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה:

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת בְּרָכוֹת הוֹדָאוֹת סִימָן רכ רכא

(ו) תַּעֲנִית לְבַטֵּל חֲלוֹם רָע, (ז) כְּאֵשׁ לִנְעָרָת. הַגָּהּ: וְדַוְקָא בּוֹ בַּיּוֹם, וַאֲפִלּוּ בְּשַׁבָּת, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רפ״ח (סמ״פים ז-ה):

רכא בְּרָכַת הוֹדָאַת הַגְּשָׁמִים. ובו ב׳ סְעִיפִים:

א (א) * אִם הָיוּ בְּצַעַר מֵחֲמַת עֲצִירַת גְּשָׁמִים וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים, * מְבָרְכִים עֲלֵיהֶם אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא יָרְדוּ עֲדַיִן כְּדֵי רְבִיעָה, ב מִשֶּׁיְּרְדוּ כָּל כָּךְ שֶׁרַבּוּ עַל הָאָרֶץ ג שֶׁיַּעֲלוּ (עֲלֵיהֶם) אֲבַעְבּוּעוֹת מִן הַמָּטָר וְיִלְכוּ זֶה לִקְרַאת זֶה. הַגָּהּ: וּמֵה שֶׁאֵין אָנוּ נוֹהֲגִים בַּזְּמַן הַזֶּה בִּבְרָכַת הַגְּשָׁמִים, מִשּׁוּם דְּמִדִּינוֹת אֵלּוּ תְּדִירִים בִּגְשָׁמִים (ב) וְאֵינָן נֶעֱצָרִין (ס) כָּל כָּךְ ((סמ״ג) [סמ״ק] (מהו קנ״ל כרכות נקשות והתלמוד) וראגור (סי׳ שיט) וכל בו (סי׳ פז)):

ב ד וּמַה מְּבָרֵךְ, אִם אֵין לוֹ שָׂדֶה אוֹמֵר מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ ה׳ אֱלֹהֵינוּ עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁהוֹרַדְתָּ לָנוּ וְאִלּוּ פִינוּ מָלֵא שִׁירָה כַּיָּם וְכוּ׳, עַד הֵן הֵם יוֹדוּ וִיבָרְכוּ אֶת שִׁמְךָ מַלְכֵּנוּ, וְחוֹתֵם בָּרוּךְ אַתָּה ה׳ אֵל (ג) רב הַהוֹדָאוֹת. וְאִם יֵשׁ לוֹ שָׂדֶה (ג) (ד) בְּשֶׁתְּפוּת עִם אַחֵר, מְבָרֵךְ

א בֵּית יוֹסֵף (ד״ה בפרק הרואה) מִדְּבָרֵי הַכֹּל בּוֹ (סי׳ פז). ב בְּרָכוֹת נ״ט (ע״ב) וְתַעֲנִית ו׳ (ע״ב). ג לְפֵרוּשׁ רַמְב״ם בְּפֶרֶק ו׳ מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה״י) וְהָרַ״ן (תענית ב. ד״ה א״ר אבהו). ד שָׁם בְּבְרָכוֹת וְשָׁם בְּתַעֲנִית.

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

וְסוֹפֵי תֵבוֹת לְךָ אֶכל בְּשִׂמְחָה, כַּלָּה, דְּצַדָּה הוּא שִׂמְחָה כַּלָּה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ:

בֵּאוּר הַגְּרָ״א

א (ס) כָּל כָּךְ. וְכָתַב בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ואם יש) דְּהָא פְּשִׁיטָא שֶׁאֲפִלּוּ בְּאוֹתָן אַרְצוֹת שֶׁרְגִילִין בְּמָטָר, אִם נֶעֱצְרוּ הַגְּשָׁמִים וְהָיָה הָעוֹלָם בְּצַעַר וְאַחַר כָּךְ יָרְדוּ גְּשָׁמִים, שַׁפִּיר לְבָרְכָךְ. אִם רוֹאֶה נִילוּס בְּשָׁהוּא קָטָן וְרוֹאֵהוּ בִּזְמַן שֶׁהוּא גָּדוֹל וְשָׁמֵחַ בִּרְאוֹתוֹ, מְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ אֲפִלּוּ אֵין לוֹ קַרְקַע, אֲבָל הָרוֹאֶה בְּכָל יוֹם לֹא יְבָרֵךְ, עַיֵּן בְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה (הגה״ט): **ב** (ג) בְּשֶׁתְּפוּת. אֲפִלּוּ בְּשֶׁתְּפוּת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו. הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן קצ״ו (ע״ש), וְכֵן כָּתַב הַשַּׁ״ךְ, וְהַמְּגַן אַבְרָהָם (סק״א) חוֹלֵק עָלָיו עַיֵּן שָׁם.

בֵּאוּר הַלָּכָה

א * אִם הָיוּ בְּצַעַר וְכוּ׳. הָרַמְב״ם בְּפֶרֶק ו׳ מֵהִלְכוֹת בְּרָכוֹת (ה״ה) סָתַם וְלֹא הִזְכִּיר אִם הָיוּ בְּצַעַר, וּמִכָּל מָקוֹם מִסְתַּבְּרָא לְכְאוֹרָה דְּגַם הוּא מוֹדֶה דְּדַוְקָא בְּאֹפֶן זֶה, דְּהָא בְּמִשְׁנָה (נד.) אֵיתָא עַל הַגְּשָׁמִים וְעַל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת וְכוּ׳, וְאֵיתָא בַּגְּמָרָא (נט:) דִּבְרֵישָׁא מַיְירֵי דְּחָזֵי מֻחְזֵי, דְּאִי שָׁמַע מִשְׁמַע שֶׁיָּרְדוּ גְּשָׁמִים הֵינוּ בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת, וּבְרֵישָׁא מִסְתַּבְּרָא דִּכְשׁוֹרָה טוֹבָה לֹא נִקְרָא רַק כְּשֶׁהֵיוּ בְּצַעַר מִתְּחִלָּה, וְאִם כֵּן מַה שֶּׁאָמְרָה הַמִּשְׁנָה עַל הַגְּשָׁמִים נְמִי מַיְירֵי בְּאֹפֶן זֶה דַּוְקָא. וּלְפִי זֶה גַּם הָרַמְב״ם מוֹדֶה לְדִבְרֵי הַגָּ״ה שֶׁכְּתַבְנוּ, וּמַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר הָרַמְב״ם בְּפֵרוּשׁ אִם הָיוּ בְּצַעַר, מִשּׁוּם דְּאֵין דַּרְכּוֹ לִכְתֹּב דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ בַּתַּלְמוּד, וְגַם דִּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל וְחִבְּרוֹתֶיהָ שֶׁמְּצוּי שָׁם יֶשׁ גְּדוֹל וַעֲצִירָה רַבָּה עַד שֶׁצְּרִיכִים רַחֲמִים עַל הַמָּטָר וְאֵין הַמָּטָר בָּא רַק לִפְרָקִים בְּוַדַּאי יֵשׁ שִׁמְחָה רַבָּה כְּשֶׁיּוֹרֵד מָטָר וּצְרִיכִין לְהוֹדוֹת עַל זֶה. וְאָפְשָׁר עוֹד לוֹמַר דְּגַם הַמַּחֲבֵר מוֹדֶה לָזֶה בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְנָקַט לְשׁוֹן זֶה מִשּׁוּם דְּרָצָה לְרַמֵּז דְּבְמִדִּינוֹת שֶׁהֵם תְּדִירִין בְּגִשְׁמִים לֹא יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגְּשָׁמִים רַק כְּשֶׁהֵיוּ בְּצַעַר מִתְּחִלָּה מַחֲמַת עֲצִירוּתוֹ וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב בַּהַגָּ״ה, אֲבָל בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אֲפִלּוּ בְּסִתְמָא הוּא בְּכְלָל זֶה, שֶׁשָּׁם כָּל אֶחָד מְצַפֶּה וּמַמְתִּין עַל עֵת הַגְּשָׁמִים-וּמְצַטָּעֵר עַל הָעִדּוּרוֹ וְשָׁמַח מְאֹד בִּירִידָתוֹ. וְרָאִיתִי בְּסִפְרֵי מִגְדִּים (מש״ז סק״א) שֶׁכָּתַב לְמִילְתָא דְּפִשִׁיטָא דַּאֲפִלּוּ בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהַשָּׁנִים מְסֻדָּרוֹת אֵין לְבָרֵךְ עַל הַגְּשָׁמִים, וְלַעֲנִיוּת דַּעְתִּי דָּבָר זֶה צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל לְדִינָא [וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה ואם יש), וּמִשְׁמַע דַּאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן דְּכְשֶׁהַשָּׁנִים מְסֻדָּרוֹת אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְכוּ׳, עַיֵּן שָׁם, אֲחוֹרֵי לְאֶרֶץ קָאֵי, וּפְרוּשֵׁי קָמְפְרֵשׁ הַבַּיִת יוֹסֵף עַל אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, [דְּ]לֹא הָוֶה לֵיהּ לוֹמַר וּמִשְׁמַע דַּאֲתָא לְאַשְׁמוּעִינַן, דְּהָא הַכְּלָבוֹ אַפּוֹדִינוֹתֵינוּ שֶׁבְּחוּץ לָאָרֶץ קָאֵי, וַהֲוָה לֵיהּ לוֹמַר וּמִינַּהּ שְׁמָעִינַן דִּכְשֶׁהַשָּׁנִים מְסֻדָּרוֹת אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְכַד דָּיְיקַת הֵיטֵב בְּדִבְרֵי הַכְּלָבוֹ תִּמְצָא כְּדְבָרֵינוּ], שֶׁלֹּא נִמְצָא זֶה בְּשׁוּם פּוֹסֵק, אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּאֵלִיָּה רַבָּה (סק״א) שֶׁהוּא כָּתַב דְּבְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל צָרִיךְ עִיּוּן לְדִינָא, וְעַל כֵּן נִרְאֶה דְּיִכְרַךְ בִּלֹא שֵׁם וּמַלְכוּת:

* מְבָרְכִים עֲלֵיהֶם וְכוּ׳ מֻשְׁיָּרְדוּ כָּל כָּךְ וְכוּ׳. הוּא הַשִּׁעוּר דְּמִשְׁיָצָא חִתָּן לִקְרַאת כַּלָּה הָאָמוּר בַּגְּמָרָא (נט:). וְהִנֵּה מִדִּבְרֵי הַמְחַבֵּר מוּכָח דְּכָל מַה שֶּׁאָמַר בְּסָעִיף ב׳ הוּא אֲפִלּוּ אִם לֹא יָרַד רַק כְּשִׁעוּר זֶה, וְכֵן מוּכָח גַּם כֵּן בְּטוּר, אָכֵן בַּגְּמָרָא (שם) מַשְׁמַע דִּבְרֹכַת הַשּׁוֹב וְהַמֵּטִיב אֵין לְבָרֵךְ רַק כְּשֶׁאָתָא טוּבָא, וְהוּא יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה הַמְבֹאָר בַּשֻּׁלְחָן עָרוּךְ כִּדְמוּכָח שָׁם בְּרֹ״שׁ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל דַּאֲתָא פּוּרְתָּא, וְצָרִיךְ עִיּוּן עַל הָרִי״ף (מג:) וְהָרֹא״שׁ (פ״ט סי׳ טו) שֶׁהִשְׁמִיטוּ תֵּרוּץ זֶה, וּתְהִי דְּבִרְכַת מוֹדִים יֵשׁ לְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אָתָא פּוּרְתָּא דְּהֵינוּ מִשְׁיָצָא חִתָּן וְכוּ׳ [וּמַה שֶּׁתֵּרֵץ הַגְּמָרָא וְאִיבָּעֵית אֵימָא אֵידִי וְאֵידִי דַּאֲתָא טוּבָא, הֵינוּ אַף דַּאֲתָא טוּבָא שֶׁיָּךְ גַּם כֵּן בִּרְכַת מוֹדִים], עַל כָּל פָּנִים בִּרְכַת הַשּׁוֹב וְהַמֵּטִיב אֵין לְבָרֵךְ רַק בְּדַאֲתָא טוּבָא כֵּיוָן לְתֵירוּצָא קַמָּא וּכְיָן לְתֵירוּצָא בָּתְרָא. אַחַר כָּךְ מָצָאתִי בְּצֵל״ח (נט: ד״ה שם הא) שֶׁהִקְשָׁה גַּם כֵּן קוּשְׁיָא זוֹ עַל הָרִי״ף וְהָרֹא״שׁ [וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם בְּדֵין ה׳ יָרְדוּ גְּשָׁמִים רַבִּים, לְהוֹרוֹת דְּצָרִיךְ לִבְרֹכַת הַשּׁוֹב וְהַמֵּטִיב יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה דְּמִשְׁיָצָא חִתָּן וְכוּ׳ וְדִלְא כִּפְסַק הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, לֹא נְהִירָא כְּלָל, דְּגֵאֳמַת הָרַמְב״ם הוּא רַק עַל מַה שֶּׁכָּתַב שָׁם אַחַר כָּךְ בְּדִין ו׳ מִשְּׁיִרְבּוּ הַמַּיִם עַל הָאָרֶץ, וְעַיֵּן שָׁם הֵיטֵב דְּמוּכָח מֵחֲתִינָתוֹ וְזֶה נִקְרָא לְהָרַמְב״ם יָרְדוּ גְּשָׁמִים רַבִּים]. וּכְסָפֵר בִּרְכַת רֹאשׁ (שם ד״ה שם הא) הִקְשָׁה גַּם כֵּן קוּשְׁיָא זוֹ וְחִדֵּשׁ בָּזֶה מִילְתָא חֲדָתָא וְהָרֹא״שׁ מְפָרְשִׁים הַסּוּגְיָא הָכָךְ מִפֵּרוּשׁ רַשִּׁ״י, דְּהָרִי״ף וְהָרֹא״שׁ (שם) מְפָרֵשׁ בְּתֵירוּצָא קַמָּא דַּאֲתָא פּוּרְתָּא הֵינוּ מוֹדִים אֲנַחְנוּ לָךְ דְּמִבָּרְכִין [עַל] שִׁעוּר זֶה [דְּ]מִשְׁיָצָא חִתָּן, וְאִם כֵּן עַל כָּרְחָךְ דַּאֲתָא טוּבָא הֵינוּ יוֹתֵר מִשִּׁעוּר זֶה, וְהֵם יְפָרְשׁוּ דַּאֲתָא טוּבָא שִׁעוּר דְּמִשְׁיָצָא חִתָּן דְּמִבָּרְכִין עָלָיו בְּרוֹב הַהוֹדָאוֹת וְהֵינוּ בְּרִבּוּי הַהוֹדָאוֹת עַל גֶּשֶׁם רַב כָּזֶה וְנוֹתֵן הוֹדָאָה עַל כָּל טִפָּה וְטִפָּה שֶׁבּוֹ, וַאֲתָא פּוּרְתָּא הֵינוּ פָּחוֹת מִשִּׁעוּר זֶה שְׁמְּבָרְכִין עָלָיו בְּרֹכַת הַשּׁוֹב וְהַמֵּטִיב, וְזֶהוּ לְתֵירוּצָא קַמָּא, וּלְתֵירוּצָא בָּתְרָא מִשִּׁעוּר זֶה אֵין לְבָרֵךְ כְּלָל, וְהֵכִי נָקְטִינַן, וּלְהֵכִי יָפָה עָשׂוּ שֶׁהִשְׁמִיטוּ כָּל זֶה, וְכָתַב הָרִי״ף (שם) כִּדְכָתְבִינַן בְּתַעֲנִית (כ.) וְשָׁם מְבֹאָר הַשִּׁעוּר דְּמִשְׁיָצָא חִתָּן וְכוּ׳, וְהִשְׁוּוּ הָרִי״ף וְהָרֹא״שׁ כָּל הַבְּרָכוֹת בַּחֲדָא גַּוְנֵי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

עֲבָרוֹת וּמַנִּיקוֹת אֵין לְהוֹרוֹת לָהֶם לְהִתְעַנּוֹת, רַק יִפְּדוּ בְּמָמוֹן וַפְּרִי מִגְדִּים] [א״א סק״ג]: (ו) תַּעֲנִית. אֲבָל דַּוְקָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה תְּשׁוּבָה עִמּוֹ, כִּי הַתַּעֲנִית מוֹעִיל כְּמוֹ קָרְבָּן לְחַטָּא, מַה קָּרְבָּן אֵינוֹ מוֹעִיל בְּלִי תְּשׁוּבָה שֶׁנֶּאֱמַר (משלי כא כז) זֶבַח רְשָׁעִים תּוֹעֲבָה׳ אַף תַּעֲנִית חֲלוֹם וְכוּ׳ [סֵפֶר חֲסִידִים (סי׳ רכו)]: (ז) כְּאֵשׁ לִנְעָרָת. וּמִכָּל מָקוֹם (ו) אֵין מְחַיֵּב לְהִתְעַנּוֹת אֶלָּא רְשׁוּת:

א (א) אִם הָיוּ בְּצַעַר. אֲפִלּוּ דְּבָאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל שֶׁמְּצוּי שָׁם יֹבֶשׁ גָּדוֹל וּכְשֶׁבָּא עַת הַגְּשָׁמִים וְהַגֶּשֶׁם יוֹרֵד בִּזְמַנּוֹ כָּל אֶחָד שָׂמֵחַ בּוֹ, אֲפִלּוּ בְּסִתְמָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּפַעַם רִאשׁוֹן כְּשֶׁיּוֹרֵד, וְנָקַט לָשׁוֹן זֶה לַאֲפוּקֵי אִם יוֹרֵד עוֹד הַפַּעַם לְמָחָר וּלְיוֹמָא אָחֳרָא, וּמִפְּרֵי מִגְדִּים (מש״ז סק״א) מַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ בְּפַעַם רִאשׁוֹן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁהַשָּׁנִים מְסֻדָּרוֹת כְּתִקּוּנָן, וְצַיֵּן בְּבֵאוּר הַלָּכָה (ד״ה אם היו): (ב) וְאֵינָן נֶעֱצָרִין כָּל כָּךְ. רְצוֹנוֹ לוֹמַר וְאֵין לָהֶם שִׁמְחָה בִּירִידַת הַגְּשָׁמִים, וְאֵין הָכִי נַמִּי אֲפִלּוּ בְּאוֹתָן אַרְצוֹת שֶׁרְגִילִין בְּמָטָר (ס) אִם נֶעֱצְרוּ הַגְּשָׁמִים וְהָיָה הָעוֹלָם בְּצַעַר וְאַחַר כָּךְ יָרְדוּ גְּשָׁמִים, שָׁצָרִיךְ לְבָרֵךְ: ב (ג) רב הַהוֹדָאוֹת. רְצוֹנוֹ לוֹמַר בְּרִבּוּי הַהוֹדָאוֹת: (ד) בְּשֻׁתָּפוּת וְכוּ׳ הַטּוֹב וְהַמֵּטִיב. שֶׁהַטִּיב לוֹ וְגַם לַאֲחֵרִים עִמּוֹ דְּהֵינוּ לְהַשָּׁתָּף, וּמִשְׁמַע בְּהָרַבֵּה (ג) אֲחֵרוֹנִים דַּאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לוֹ רַק אִשָּׁה וּבָנִים הֵם גַּם כֵּן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב (ו) רַשְׁבָּ״א (בחשובה ח״א סי׳ קלב):

א (ס) בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ואם יש) וּלְבוּשׁ וְטַ״ז (סק״א) וְחַיֵּי אָדָם (ח״א כלל סה ס״ז) וְכֵן מַשְׁמַע דַּעַת הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ, דְּלֹא כְּעוֹלַת תָּמִיד (סק״א) וְנַחֲלַת צְבִי (סק״א): **ב** (ג) הֲלָכוֹת קְטַנּוֹת (ע״י ח״א סי׳ קצו) וְהַשַּׁ״ךְ וְכֵן הִסְכִּים הָאֱלִיָּה רַבָּה (סק״ג), דְּלֹא כְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק״א). וְעַיֵּן שָׁם (בא״ר) שֶׁצָּרַךְ לָזֶה מִשּׁוּם דְּדַעַת הָרַבָּה רִאשׁוֹנִים, הֲלֹא הַמָּה רַשַּׁ״י (נט: ד״ה ה״ג והתנן) וְהָרֹא״שׁ (פ״ט סי׳ טו) וְהָרַשְׁבָּ״א (שם ד״ה והא דאמרינן)

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah